

Εἰκ. 1. Ἐποψὶς τοῦ πεδίου τῶν ἀνασκαφῶν εἰς τὴν θέσιν «Ἰτέα». Εἰς τὸ βάθος διακρίνεται τὸ χωρίον Ἀυλωναρίου.

2. ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΝ ΑΥΛΩΝΑΡΙΩ

Εἰς ἀπόστασιν 20' περίπου ΝΔ τοῦ χωρίου Ἀυλωναρίου καὶ παρὰ τὸ 65 χιλιόμετρον δεξιὰ τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἀπὸ Ἀλιβερίου εἰς Κύμην κεῖται ἡ θέσις Ἰτέα, γνωστὴ ἤδη ἐκ τῶν αὐτόθι κατὰ καιροὺς εὐρεθεισῶν ἐπιγραφῶν (βλ. IG XII 9, ὑπ' ἀριθ. 94. 95. 95α καὶ 124) (εἰκ. 1).

Τὸν Σεπτέμβριον ἔτους 1941 εὐρισκομένη εἰς Ἀυλωνάριον ἐπληροφορήθη, ὅτι εἰς τὴν ἄνω θέσιν ἐξακολουθοῦν νὰ εὐρίσκουν ἀρχαῖα καὶ ὅτι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὑπάρχουν διάφοροι ἀρχαῖοι λίθοι.

Μεταβᾶσα ἐπὶ τόπου διεπίστωσα, κατόπιν προχείρου ἐρεύνης, ὅτι ἐπὶ τῶν τοιχαρίων, τοὺς ὁποίους οἱ χωρικοὶ εἶχον ἀνεγείρει πρὸς περίφραξιν τῶν κτημάτων των, ὑπῆρχον διάφορα ἀρχαῖα μαρμάρινα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη καὶ τεμάχια παρῶν κίωνων. Τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν εἶχον εὐρεθῆ ἐντὸς τοῦ κτήματος τοῦ Γεωργίου Φωκίτη. Οὗτος, ὡς ὁ ἴδιος μὲ ἐπληροφόρησε, σκάπτων πρὸ ὀκταετίας περίπου εἰς τὸν ἀγρόν του προσέκρουσεν ἐπὶ τοίχου μήκους δέκα περίπου μέτρων, ἐφ' οὗ ὑπῆρχεν ἐντετοιχισμένη σειρὰ ὀλόκληρος σπον-

δύλων πωρίων κίωνων. Ἐπιθυμῶν νὰ βελτιώσῃ τὴν ἀποδοτικότητα τοῦ κτήματός του ἤρχισε νὰ κατεδαφίξῃ τὸν τοῖχον. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἀμμοκο-
νίαμα, τὸ ὁποῖον συνεῖχε τὸ οἰκοδομικὸν ὑλικόν, ἦτο ἰσχυρότατον ἠναγκάσθη
νὰ κατατεμαχίσῃ τοὺς ἐντετοιχισμένους ἀρχαίους λίθους.

Ἡ ἐντεῦθεν προελθοῦσα καταστροφή εἶναι πρόδηλος, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐκ
τυχαίου μόνον γεγονότος διεσώθησαν τὰ ἐναπομείναντα ἀρχαῖα λείψανα· θὰ
εἶχον δηλαδὴ ταῦτα πρὸ πολλοῦ πωληθῆ ὡς οἰκοδομικὸν ὑλικόν, ἐὰν
ὁ Φωκίτης εἶχεν εὔρει τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν. Ἐν ὅψει τοῦ προκειμένου
κινδύνου καὶ γενικῶς τῆς καθ' οἰουδήποτε ἄλλου τρόπου καταστροφῆς τοῦ
πολυτίμου διὰ περαιτέρω ἔρευναν ἀρχαίου ὑλικοῦ, ἠναγκάσθη, παρὰ τὰς
σημερινὰς συνθήκας, νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑται-
ρείας, ἣν αὕτη προθύμως παρέσχε πρὸς ταχεῖαν ἔναρξιν δοκιμαστικῆς
σκαφῆς.

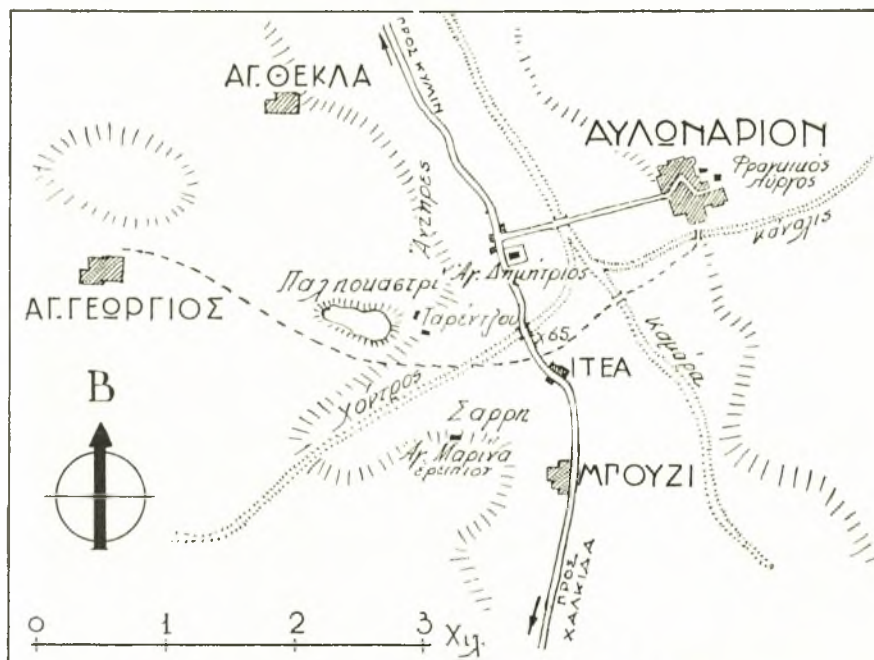
Τὴν περιοχὴν ταύτην ἠρχίσαμεν ἀνασκάπτοντες μετὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος
κ. Ἰ. Τραυλοῦ τὴν 31^{ην} Ὀκτωβρίου 1941. Αἱ ἐργασίαι διήρκεσαν ἐπὶ δεκαῆ-
μερον, χρησιμοποιοιμένων 10 ἕως 12 ἐργατῶν ἡμερησίως.

Ἡ κυρίως ἀνασκαφικὴ ἔρευνα ἐγένετο εἰς τὴν θέσιν Ἰτέα, ἠναγκάσθημεν
ὅμως, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους θέλομεν ἐκθέσει κατωτέρω, νὰ ἀνοίξωμεν με-
ρικὰς τάφρους παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ ἐπὶ τοῦ
λόφου «Παληοκαστρί». Ἐπὶ πλέον κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν, ἀπεκα-
λύφθησαν τυχαίως ὑπὸ χωρικῶν καλλιεργούντων τοὺς ἀγρούς των δύο ἀρχαῖοι
τάφοι. Ὁ εἰς εἰς τὴν θέσιν «Σαρρῆ» καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὴν θέσιν «Ἄντηρες»
(βλ. τέλος ἐκθέσεως).

Διὰ τὴν σαφεστέραν ἐπισκόπησιν τῆς περιοχῆς παρέχουμεν τοπογραφικὸν
διάγραμμα (εἰκ. 2)· αἰσθητοποιεῖ καλύτερον τὴν μικρὰν κοιλάδα πρὸς Α τῆς
ὁποίας δεσπόζει τὸ γραφικὸν χωρίον Αὐλωνάριον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου
σφύζεται καλῶς διατηρούμενος βενετικὸς πύργος. Ποία θὰ ἦτο ἡ μορφή τῆς
κοιλάδος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζωμεν. Βέβαιον
εἶναι, ὡς διεπιστώσαμεν καὶ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν, ὅτι οἱ τρεῖς ὑπερχειλίζοντες
χείμαρροι, Κάνалиς, Καμάρα καὶ Χόνδρος, ἔχουν ἐπιφέρει μεγάλην μεταβολήν.

1. Ἐρευναι ἐν «Ἰτέα». Αἱ πρῶται δοκιμαστικαὶ τάφροι, ὡς ἦτο φυσικόν,
ἠνοίχθησαν ἐντὸς τοῦ κτήματος τοῦ Γεωργίου Φωκίτη κατὰ μῆκος καὶ καθέ-
τως τοῦ ὑπ' αὐτοῦ εὐρεθέντος καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον κατεδαφισθέντος τοίχου.
Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ οὐδὲν ἀξιοσημείωτον εὗρημα εἶχουμεν, πλὴν ὀλίγων ἀρχιτε-
κτονικῶν μελῶν ἐντετοιχισμένων εἰς διάφορα μεταγενέστερα—βυζαντινὰ προ-
φανῶς—τοιχάρια. Σπουδαιότερα ἦτο ἡ κατὰ τὴν διάνοξιν τῶν τάφρων με-
λέτη τῶν διαφόρων ἐπιχώσεων. Ὑπὸ τὴν νεωτάτην ἐπιχώσιν καὶ μέχρι βά-
θους 0,90μ. εὐρέθησαν τεμάχια μαρμάρων καὶ κεράμων στέγης ὡς καὶ θραύ-
σματα ἀγγείων ὑστέρων ρωμαϊκῶν καὶ βυζαντινῶν χρόνων. Ἐπειδὴ εἰς ὅλην

τὴν ἐπίχωσιν εὐρέθησαν ἀφθονα τεμάχια ἀσβέστου, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μετὰ βεβαιότητος, ὅτι τὰ ἐδῶ εὐρισκόμενα ἀρχαῖα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη μετεφέρθησαν ἐξ ἄλλου μέρους καὶ ἐχρησιμοποιήθησαν εἰς νέας οἰκοδομὰς ὡς ἀπλοῦν οἰκοδομικὸν ὑλικὸν μετὰ παχυτάτου κονιάματος ἐξ ἀσβέστου. Ἡ μετὰ ταύτην ἐπίχωσις, μέχρι βάρους 1,30μ., ἦτο ἀμμώδης μετὰ μικρῶν χαλί-

Εἰκ. 2. Τοπογραφικὸν διάγραμμα τῆς περιοχῆς τοῦ Αύλωναρίου.

κων, σχηματισθεῖσα προφανῶς ἐκ τῆς προσχώσεως τῶν ὑδάτων τοῦ χειμάρρου. Εἰς τὴν βαθυτέραν ἐπίχωσιν, ἣ ὅποια κατέληγεν εἰς βάρους 1,90 περίπου καὶ ἣ ὅποια ἦτο ὀλιγώτερον τεταραγμένη, εὐρέθησαν διεσπαρμένα ὄστρακά τινα ἀγγείων γεωμετρικῶν καὶ τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος. Εἰς τὸ βάθος τῶν 2,30μ. συνηγήσαμεν τὸ φυσικὸν βραχῶδες ἔδαφος.

Ἡ ἔρευνα ἐξηκολούθησε κατόπιν ἐντὸς τοῦ παρακειμένου κτήματος τοῦ Κωνσταντίνου Κουτσούκου. Ἐνταῦθα ἀπεκαλύφθησαν τελείως αἱ τέσσαρες πλευραὶ μεγάλου ὀρθογωνίου διαμερίσματος, ἔξωτερικῶν διαστάσεων 10,20×12,65μ. Οἱ τοῖχοι, πάχους 0,65μ., εἶναι θεμελιωμένοι ἐπὶ σκληρᾶς ἐπίχωσεως σχηματισθεῖσης ἐκ τῶν προσχώσεων εἰς βάρους 1,40μ. ἀπὸ τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔδαφους. Μέχρι τοῦ βάρους τούτου ἡ ἐπίχωσις ἦτο λίαν τεταραγμένη περιέχουσα τεμάχια ἀσβέστου καὶ κεράμων στέγης. Τὸ σφζόμενον

ὕψος τῶν τοίχων τοῦ ὀρθογωνίου οἰκοδομήματος ποικίλλει μεταξύ 0,10 μ. καὶ 0,70 μ. εἶναι δὲ κτισμένοι οὗτοι ἐκ παντοίων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν ἐκ πώρου λίθου καὶ μαρμάρου καὶ συνδέονται μεταξύ των διὰ παχυτάτου κονιάματος ἐξ ἀσβέστου. Εἰς διάφορα σημεῖα πέριξ τοῦ ὀρθογωνίου οἰκοδομήματος τὰ χῶματα περιεῖχον μέχρι τοῦ στερεοῦ ἀναμιξ ἡγεωμετρικά, ἀρχαῖα καὶ βυζαντινὰ ὄστρακα. Οὐδαμοῦ ἀνευρέθησαν ἴχνη ἀρχαίων θεμελίων μολονότι ἡ ἔρευνα ἐγένετο εἰς ἀρκετὰ μεγάλην ἔκτασιν καὶ μέχρι τοῦ αὐτοφουῶς βράχου ὥστε εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι καὶ τὰ ἐδῶ εὗρισκόμενα ἀρχαῖα μετεφέρθησαν ἐξ ἄλλου μέρους.

Ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων ἐνταῦθα ἀρχαίων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν, πολλὰ προσηρμώθησαν εἰς ἄλλα διεσκορπισμένα εἰς τοὺς παρακειμένους ἀγρούς. Καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα, κατὰ πληροφoρίας, εἶχον ἀποσπασθῆ προὐ ἐτῶν ὑπὸ τῶν χωρικῶν ἀπὸ τοίχους τοὺς ὁποίους κατηδάφισαν.

Ὡς πρὸς τὸν προορισμὸν τοῦ ἀνευρεθέντος ὀρθογωνίου διαμερίσματος δὲν δύναται προφανῶς νὰ δοθῆ ἀσφαλῆς ἐρμηνεία. Ἐπληροφoρήθημεν ὅμως ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν κτημάτων, ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καὶ ἐντὸς τοῦ ἀμπελῶνος τῶν κληρονόμων τοῦ Εὐαγγέλου Σταμούλη ἐσφῶζοντο τὰ ἐρείπια ἐκκλησίας καὶ ὅτι ἐνταῦθα συχνὰ ἀνευρίσκονται τάφοι, τοὺς ὁποίους συμφῶνως πρὸς τὰς περιγραφὰς συμπεραίνομεν χριστιανικούς. Ὡστε λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν πιθανὴν χρονολόγησιν τῶν ὑφ' ἡμῶν ἀποκαλυφθέντων τοίχων (5 - 6 μ.Χ. αἰ.) δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, πέμπτον ἢ ἕκτον δηλαδὴ μ.Χ. αἰῶνα, ἰδρῦθη ἐνταῦθα παλαιοχριστιανικὴ βασιλικὴ μετὰ διαφόρων προσκτισμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνήκουν οἱ ἀνευρεθέντες τοῖχοι.

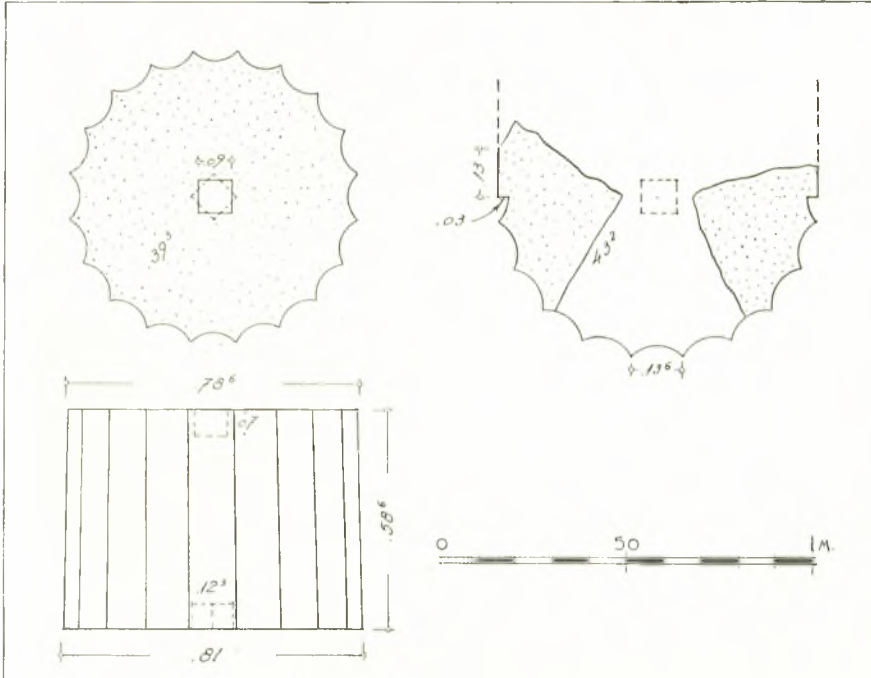
Ἡ ἐρεῖπωσις καὶ ἐγκατάλειψις τοῦ ἐν λόγῳ συγκροτήματος πρέπει νὰ συνετελέσθη πρὸ τοῦ δεκάτου τρίτου μ. Χ. αἰῶνος.

Τοῦτο συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὴν μικρὸν ἐντεῦθεν ἀπέχουσαν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγ. Δημητρίου (13ου αἰ.) (πρβ. Ἀρχεῖον Βυζ. Μνημ. τῆς Ἑλλάδος, Τόμ. Α, σελ. 42.) ὑπάρχουν ἐντετοιχισμένα πλεῖστα ἀρχαῖα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ὅμοια πρὸς αὐτά, τὰ ὁποῖα εὗρέθησαν εἰς Ἰτέαν. Συγκεκριμένως ἀναφέρομεν φάτνωμα ἐντελῶς ὅμοιον πρὸς τὰ ἄλλα τέσσαρα ὑφ' ἡμῶν εὗρεθέντα· εἰς τὸν Ἀγ. Δημήτριον ἔχει χρησιμοποιοηθῆ ὡς στυλοβάτης τοῦ τριβήλου ἀνοίγματος μεταξύ νάρθηκος καὶ κυρίως ναοῦ.

Διὰ νὰ βεβαιωθῶμεν ὅτι τὸ εἰς τὸν Ἀγ. Δημήτριον ἐντετοιχισμένον ἀρχαῖον ὄλικόν μετεφέρθη πράγματι ἐκ τῆς θέσεως Ἰτέα καὶ ὅτι ἡ ἐκκλησία αὕτη δὲν ἔχει κτισθῆ ἐπὶ ἀρχαίων ἐρείπιων, ὡς πολλάκις συμβαίνει, προέβημεν εἰς μικρὰν σκαφικὴν ἔρευναν. Τέσσαρες δοκιμαστικαὶ τάφοι εἰς βάθος 1,30 μ. ἠνοίχθησαν πλησίον καὶ εἰς διάφορα μέρη πέριξ τῆς ἐκκλησίας. Πανταχοῦ εὗρέθη βαθυτάτη ἐπίχωσις ἄμμου (0,30 ἕως 0,50 μ.) σχη-

ματισθεῖσα προφανῶς ὑπὸ τοῦ συχνάκις ὑπερχειλίζοντος Χόνδρου. Οὐδὲν ἀπολύτως ἴχνος ἀρχαίου εὐρέθη.

Τὰ εἰς Ἰτέαν ἀνευρεθέντα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, πώρινα καὶ μαρμάρινα, ὑπερβαίνουν τὰ ἑκατόν. Ἐξ αὐτῶν τὰ σημαντικώτερα, περὶ τὰ ἑβδομήκοντα, ἐσχεδιάσθησαν καὶ περιεγράφησαν λεπτομερῶς· ἀνήκουν εἰς ἓνα τοῦλάχιστον

Εἰκ. 3. Ὁ ἀνευρεθεὶς ἀκέραιος δωρικός σφόνδυλος καὶ τεμάχια ἡμικίονος.

ναὸν καὶ διάφορα ἄλλα κτήρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ταφικά, χρονολογούμενα ἀπὸ τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰῶνος μέχρι καὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων.

Τὰ ἀρχιτεκτονικά, τὰ ὁποῖα πιστεύομεν ὅτι ἀνήκουν εἰς τὸν ναόν, εἶναι τὰ ἑξῆς.

1) Πώρινος σφόνδυλος δωρικοῦ κίονος μετὰ εἴκοσι ραβδώσεων, διατηρούμενος εἰς ἀρίστην κατάστασιν (**εἰκ. 3** καὶ **4**) (ὑψ. 0,586, ἄνω διάμ. 0,786 κάτω διάμ. 0,81μ.). Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἑδρας του φέρει λαξευμένην τετράγωνων ὀπὴν πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐμπολίων.

Ἐπίσης εὐρέθησαν πολλὰ τεμάχια ὁμοίων σφονδύλων, τῶν ὁποίων κατέστη δυνατόν νὰ μετρηθῇ τοῦλάχιστον ἡ διάμετρος ἔχουσα ὡς ἑξῆς: 0,76, 0,786, 0,81, 0,864, 0,902, 0,92, 0,946μ.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑλικοῦ καὶ τῆς αὐτῆς ἐργασίας εὐρέθησαν καὶ πολλὰ τεμάχια δωρικῶν ἡμικιόνων διαμέτρου 0,864μ. (εἰκ. 3).

2) Πώρινον δωρικὸν γείσον πολὺ κατεστραμμένον ἀσφαλῶς μετρηθὲν πλάτος ὁδοῦ 0,125μ. καὶ πιθανὸν πλάτος προμόχθου, ὑπολογισθὲν ἐκ τῶν σφζομένων ἰχνῶν, 0,50. Διατηροῦνται ἴχνη ἐρυθροῦ χρώματος.

3) Πολλοὶ πώρινοι δόμοι φέροντες συνδέσμους διπλοῦ Τ (σφζόμενον ὕψ. 0,32, πλ. 0,87μ.).

4) Τεμάχια μαρμαρίνων ἀκροκεράμων φέροντα ἔκτυπα ἀνθέμια (πλ. 0,20μ.). Τοῦ αὐτοῦ ἀκριβῶς πλάτους εὐρέθησαν καὶ πολλὰ τεμάχια μαρμαρίνων καλυπτῆρων ἐπίσης καὶ πολλὰ τεμάχια στρωτήρων.

5) Τέσσαρα τεμάχια μαρμαρίνων φατνωμάτων προερχόμενα ἐκ τοῦ αὐτοῦ κτηρίου. Ἄν καὶ αἱ διαστάσεις αὐτῶν εἶναι ἔντελῶς ὅμοιαι, ἐν τούτοις εἶναι φανερόν, ὅτι τὰ τέσσαρα τεμάχια ἀνήκουν εἰς τέσσαρα διάφορα φατνώματα, τῶν ὁποίων τὰς λεπτομερείας καὶ ἀκριβεῖς ἀρχικὰς διαστάσεις παρέχει τὸ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγ. Δημητρίου ἐντετοιχισμένον φάτνωμα — (βλ. ἀνωτέρω καὶ εἰκ. 5 καὶ 6). Χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι ὁ σφρανίσκος (πλευρᾶς 0,14) κατεσκευάσθη ἰδιαίτερος, ὡς συμβαίνει καὶ εἰς τὰ φατνώματα τοῦ Θησείου. Κατὰ τὰς μακρὰς πλευρὰς αὐτῶν φέρουν ἀναθυρώσεις, συνεδέοντο δὲ μεταξύ των διὰ συνδέσμων σχήματος Π καὶ ὀριζοντίων γόμφων.

Λόγῳ τοῦ μεγάλου μήκους τῶν πλακῶν τῶν φατνωμάτων, φαίνεται, ὅτι ταῦτα ἐστηρίζοντο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ οἰκοδομήματος εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκον, ἄνευ δηλαδὴ μεσολαβήσεως δοκῶν. Ὡς ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἀνήκουν εἰς τὴν περίστασιν ναοῦ, τῆς ὁποίας τὸ πλάτος, ἀπὸ τοῦ τοίχου τοῦ σηκοῦ μέχρι τοῦ ἐπιστυλίου τῆς κιονοστοιχίας, ἦτο 1,84 μ. περίπου.

Εἰς τὸν αὐτὸν ναὸν πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν καὶ ὅλα τὰ ἀνωτέρω περιγραφέντα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, διότι αἱ μεταξύ των διαστάσεις συμφωνοῦν.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ προβῶμεν μετὰ μεγίστης πιθανότητος εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ σχήματος καὶ ὄρισμένων διαστάσεων αὐτοῦ.

Ἐκ τοῦ γείσον μανθάνομεν, ὅτι τὸ πλάτος τῆς τριγλύφου ἦτο 0,50, τῆς δὲ μετόπης 0,75μ.: ἐπομένως τὸ μεταξόνιον, περιλαμβάνον δύο τριγλύφους καὶ δύο μετόπας, θὰ ἦτο 2,50μ. Ἐπίσης ἐκ τῆς τριγλύφου ἐξάγεται, ὅτι ἡ κάτω διάμετρος τῶν κίωνων θὰ ἦτο 0,97μ.: ὥστε ἡ μετρηθεῖσα διάμετρος 0,76μ. ἐπὶ ἀνευρεθέντος τεμαχίου σφονδύλου, θὰ ἦτο ἡ ἀνω διάμετρος τοῦ κίονος, τοῦ ὁποίου τὸ ὕψος μετὰ τοῦ κιονοκράνου θὰ ἦτο 5,80μ. περίπου. Ἐκ τῶν φατνωμάτων βεβαιοῦται, ὅτι ὁ ναὸς ἦτο περίπτερος.

Ἐὰν δὲ ὑποθέσωμεν, ὅτι εἰς τὴν στενὴν πλευρὰν αὐτοῦ εἶχεν ἕξ κίονας, ὄπερ πιθανώτατον, τὸ πλάτος κατὰ τὸν στυλοβάτην τῆς πλευρᾶς ταύτης πρέ-

πει νὰ ἦτο 13,10, τὸ δὲ πλάτος τοῦ σηκοῦ 7,38 μέτρα περίπου. Διὰ τὸ μήκος τοῦ ναοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῆ τίποτε μετὰ βεβαιότητος. Ἐπειδὴ ὅμως, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς τεχνοτροπίας τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν καὶ τῆς

Εἰκ. 4. Ἄνευρεθέντα κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἀρχιτεκτονικά μέλη (ἀριστερὰ ὁ σφόνδυλος τῆς εἰκόνας 3).

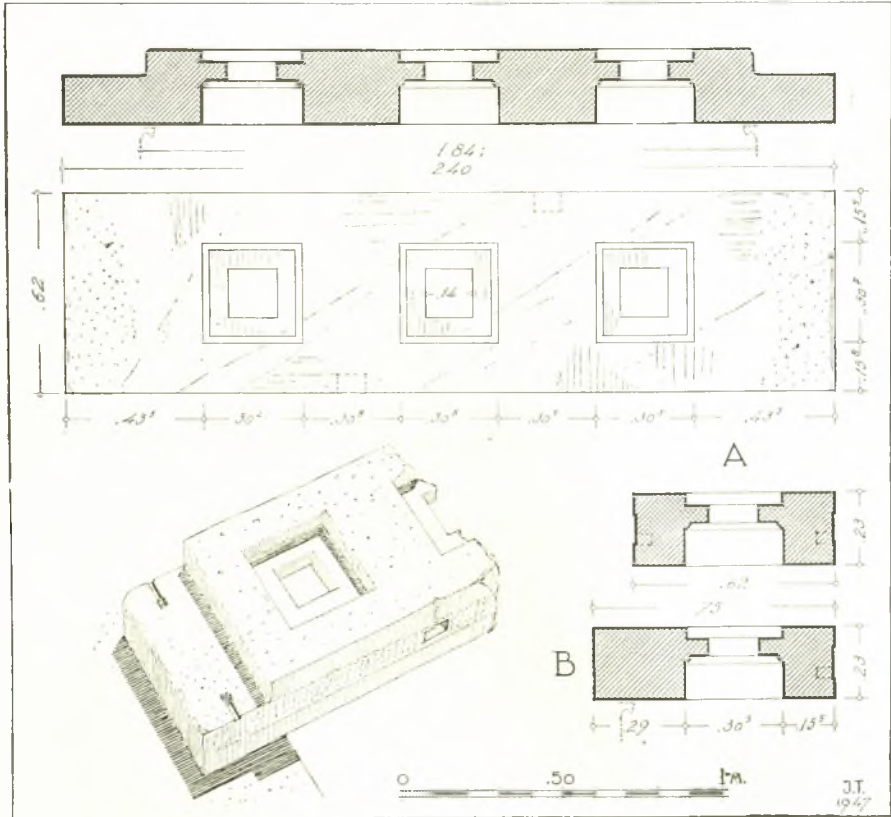
Εἰκ. 5. Δύο τμήματα ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων μαρμαρίνων φραγμάτων.

χρησιμοποιήσεως συνδέσμων σχήματος Π, χρονολογοῦμεν αὐτὸν εἰς τὸν δεύ-
τερον ἡμισυ τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰῶνος, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι θὰ εἶχεν ἔνδεκα
κίονας κατὰ τὰς μακρὰς πλευρὰς καὶ ἐπομένως μῆκος κατὰ τὸν στυλοβάτην
25,60 μ. Εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο καταλήγομεν λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ἄλλα

παραδείγματα ἑξατύλων περιπτέρων ναῶν τῆς αὐτῆς ἐποχῆς (πρβ. Μητροῶν Ὀλυμπίας, ναὸν Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ ναὸν τοῦ Διὸς ἐν Στράτῳ).

Ἐκ τῶν ἄλλων εὐρημάτων ἀναφέρονται τὰ ἀξιολογώτερα.

1) Μαρμάρινα τεμάχια ἐτέρων φατνωμάτων κοιλότητος πλευρᾶς 0,42μ. Ὁ οὐρανίσκος κοσμεῖται διὰ μεγάλου στρογγύλου ρόδακος. Λόγῳ τῆς ἀρί-

Εἰκ. 6. Λεπτομέρειαι καὶ συμπληρώσεις τῶν φατνωμάτων τῆς εἰκόνας 3.

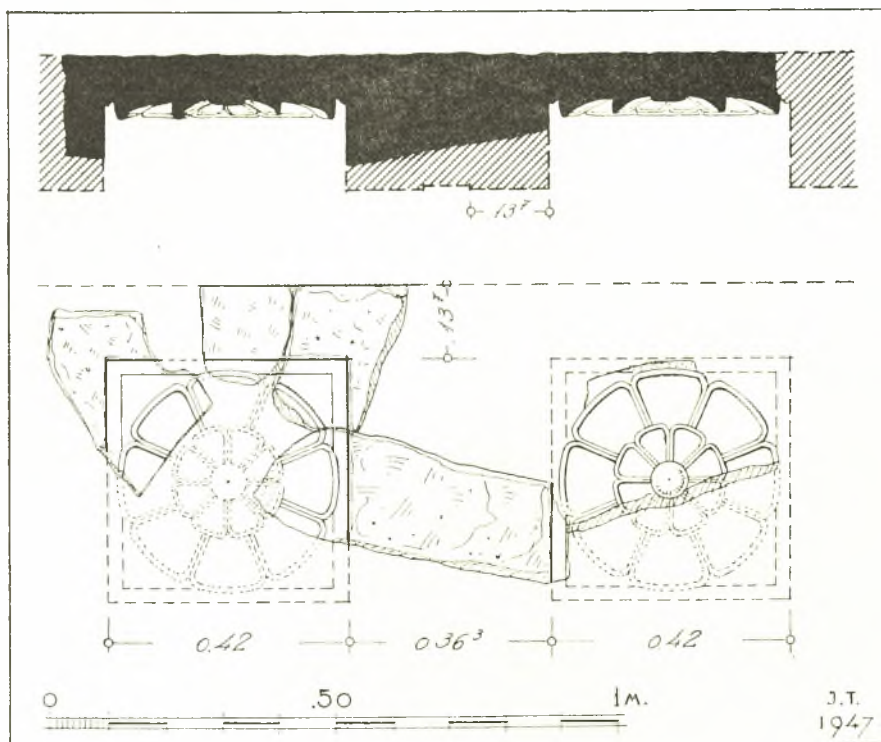
στης ἐργασίας των καὶ τῶν μεγάλων διαστάσεων των συμπεραίνομεν, ὅτι προέρχονται ἐκ σημαντικοῦ οἰκοδομήματος· ἀκόμη ὅμως εἶναι ἔνωρις νὰ ἀποδώσωμεν καὶ τὰ φατνώματα ταῦτα εἰς τὸν ἀνωτέρω ἀναφερόμενον ναὸν (εἰκ. 7).

2) Μαρμαρινὴ ἰωνικὴ βάση παραστάδος καὶ ἕτερα κίονος μεγίστης διαμέτρου 0,74 καὶ ὕψ. 0,24μ. Ἔργασία ρωμαϊκῶν χρόνων.

3) Μικρὰ τεμάχια δωρικῶν κυματίων γείσων διατηροῦντα καὶ τὸν ἔγχρωμον διάκοσμον αὐτῶν.

4) Πολλαὶ βαθμιδῆδες μαρμάρινοι. Μία ἐξ αὐτῶν κατὰ τὸ ἓν ἄκρον τεθραυσμένη ἔχει μῆκος 2,32 μ. Ἄλλαι φέρουν ὑποτομῆν.

5) Θραύσματα πηλίνων κεράμων στέγης.

Εἰκ. 7. Ἄνευρεθέντα τμήματα φατνομάτων κοσμουμένων με ρόδακας.

6) Πολλὰ τεμάχια μαρμαρίνης θύρας, ἐφ' ἧς ἔκτυποι αἱ κεφαλαὶ τῶν ἤλων (εἰκ. 8), (βλ. Jahrbuch 1911 σελ. 193 κ.έ.).

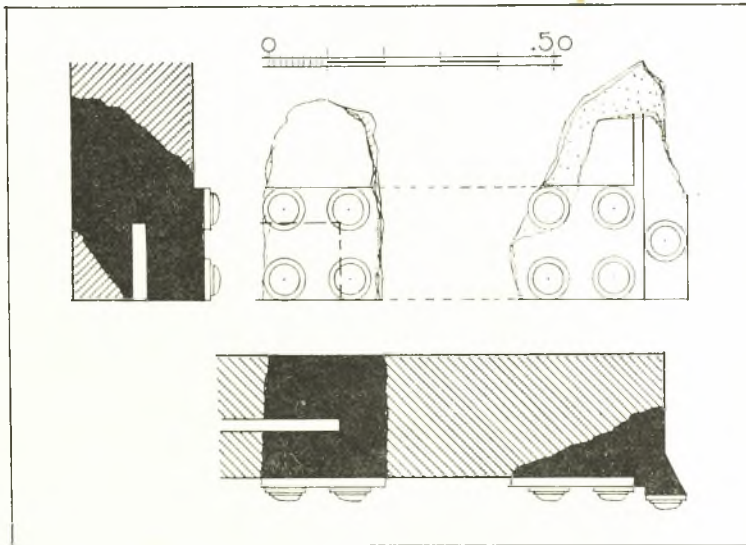
7) Μικρὸν γείσον (σφζ. μῆκ. 0,33) στεφόμενον ὑπὸ δωρικοῦ κυματίου. Ἀριστερὰ σφζονται τὰ γράμματα ΕΥΣ. Δεξιὰ, εἰς ἀπόστασιν 0,205μ. φαίνεται ὅτι ἤρχιζεν ἕτερά ἐπιγραφή. Προφανῶς ἐπιτύμβιον.

8) Τμήμα ἀρχαϊτικοῦ κυκλικοῦ βωμίσκου. Σφζ. ὕψ. 0,20μ. Φέρει ἀνάγλυφον παραστάσιν. Δεξιὰ, γυναικεία μορφή, βαδίζουσα πρὸς τὰ ἀριστερὰ, (σφζονται οἱ πόδες μέχρι τῶν μηρῶν) ἐνδεδυμένη ποδήρη χιτῶνα, ἔξαιρόμενον διὰ λεπτῶν κυματοειδῶν πτυχῶν, καὶ ἱμάτιον. Ἀριστερὰ σφζονται οἱ

πόδες γυμνῆς ἀνδρικήσ μορφῆσ. Παρίστανται πιθανῶσ Ἑρμῆσ καὶ Νύμφαι. Ἔργασία ἐπιμεμελημένη. Μάρμαρον Πάρου.

9) Χάλκινος πούσ πτηνοῦ, νήσσης πιθανῶσ, μήκ. 0,10 μ. (εὐρέθη εἰς τὴν Δ γωνίαν τοῦ ὀρθογωνίου οἰκοδομήματος εἰς βάθος 0,90μ. περίπου). Εἰς τὸ ἄνω μέρος ἐγγάρακτα κοσμήματα δηλοῦντα πτίλα ἔκτου π. Χ. αἰῶνος (εἰκ. 9).

Τὰ ἀρχαῖα λείψανα εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ θὰ ἦσαν πολὺ περισσότερα. Ὁ Μάτσος («Ἀθηνᾶ» τόμ. 11, 1899 σελ. 297) ἀναφέρει, ὅτι «αὐτόθι εὐρέ-

Εἰκ. 8. Ἄνευρεθέντα τμήματα μαρμαρίνης θύρας.

θησαν καὶ μεγάλοι πώρινοι λίθοι ὀρθογωνίου σχήματος, σπόνδυλοι δωρικῶν κίωνων πώρινοι ἀλληλιμμένοι καὶ μαρμαρίνη κεφαλὴ κόρης». Φαίνεται λοιπὸν ὅτι διεσπάρησαν χρησιμοποιηθέντα ὡς οἰκοδομήσιμον ὕλικόν.

Ὅπως ἴσως καὶ τὰ ἡμέτερα μόνον εὐρήματα ἐπέβαλλον τὴν περαιτέρω ἐξερεύνησιν, διότι ἀποδεικνύουν, ὅτι τὰ ἀρχαῖα οἰκοδομήματα, εἰς ἃ ἀνήκουν, δεόν ν' ἀναζητηθοῦν εἰς τὴν ἐγγυτάτην περιοχὴν. Δυστυχῶσ ἠναγκάσθημεν διὰ τὰ ἀποφύγωμεν, λόγῳ τῆσ καταστάσεωσ, εὐρυτέρας φύσεωσ ἐργασίαν νὰ διακόψωμεν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν ἔρευναν, ἀρκεσθέντες εἰς τὴν περισυλλογὴν τοῦ ὕλικου.

Ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει εἰδικὴ Συλλογὴ εἰς Αὐλωνάριον, κανονικῶσ θὰ ἔπρεπε τὰ εὐρήματα νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου δυστυχῶσ εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ καὶ ὡσ ἐκ τούτου ἠναγκάσθη-

μεν νὰ τὰ μεταφέρωμεν πρὸς μείζονα ἐξασφάλισιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ὁ βωμικός (βλ. ἀνωτέρω ἀρ. 8) παρεδόθη ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν ἀστυνομικὸν σταθμὸν διὰ νὰ μεταφερθῆ εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Χαλκίδος.

Τὸ ἐκ τῆς χορηγηθείσης πιστώσεως ὑπολειπόμενον μικρὸν ποσὸν διεθέσαμεν διὰ τὴν ἔρευναν σημείων τινῶν τῆς περιοχῆς πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κυρίου θέματος τῆς ἀνασκαφῆς μας.

2. Ἔρευνα ἐπὶ τοῦ λόφου «Παληγοκαστρί».

Δυτικῶς τοῦ Αὐλωναρίου καὶ εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς περίπου τετάρτου ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου εὐρίσκεται ὁ λόφος Παληγοκαστρί (εἰκ. 2).

Εἰκ. 9. (α-β) Ἄγγεϊα ἐκ τοῦ τάφου εἰς τὴν θέσιν «Σαρρῆ», (γ) χάλκινος πούς πτηνοῦ.

Οἱ ἐντόπιοι τοποθετοῦν ἐδῶ τὴν ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (X 448) καὶ Πausανίου (IV, 2, 3) ἀναφερομένην Οἰχαλίαν. Εἶναι ἄγνωστον, πῶς ἐδημιουργήθη ἢ παράδοσις αὕτη, ἀφοῦ καὶ τῶν ἀρχαίων ἀκόμη αἱ περὶ τῆς πόλεως ταύτης πληροφορίαι δὲν συμφωνοῦν. Προφανῶς θὰ προῆλθεν ἐκ τῶν λογίων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὁπόθεν καὶ παρέλαβον οἱ ἐντόπιοι.

Ἐκ τῶν ἀσχοληθέντων μὲ τὴν τοπογραφίαν τῆς Εὐβοίας—παραδόξως ἐλάχιστοι—ὁ Ulrich (Reisen und Forschungen, τομ. II, σελ. 245) τοποθετεῖ τὴν Οἰχαλίαν μᾶλλον παρὰ τὸ Νεοχώριον, ὃ δὲ Παπαβασιλείου (ΠΑΕ 1912 σελ. 119 κ.έ.), παρὰ τὴν Κύμην. Ὁ Κ. Γουναρόπουλος (Ἱστορία τῆς νήσου Εὐβοίας, 1930 σελ. 122), ἀναφέρει ἀπλῶς τὰς διαφόρους ἐκδοχάς.

Τὴν πληροφορίαν τοῦ Στράβωνος «ἔστι δὲ καὶ Οἰχαλία κόμη τῆς Ἐρετρικῆς, λείψανον τῆς ἀνααιρεθείσης πόλεως ὑπὸ Ἑρακλέους» διὰ τὴν τοποθέτησιν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου λόφου ἐνίσχυσαν προφανῶς δύο γεγονότα: ἡ ὑπαρξὶς ἀφ' ἑνὸς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἀρχαίου τείχους καὶ τὰ πο-

λυάριθμα ἀφ' ἑτέρου, ἴσως δὲ καὶ πλούσια, ἐνταῦθα εὐρήματα. (Κατὰ πληροφориαν γέροντος χωρικοῦ εὐρέθη πρὸ ἐτῶν παρὰ τὴν ΒΑ κλιτὴν τοῦ λόφου τάφος περιέχων ἀφθονα χρυσᾶ κτερίσματα. Ἐκ τῆς περιγραφῆς συμπεραίνομεν, ὅτι μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχε καὶ χρυσῆ προσωπίς· ἐπομένως ὁ τάφος ἦτο μυκηναϊκός).

Ὡς ἐβεβαιώθημεν ἐξ ἐπιτοπίου ἐξετάσεως, εἰς διάφορα σημεῖα περὶ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου σφύζονται ἀρκετὰ λείψανα προϊστορικοῦ τεύχους. Ταῦτα πρὸ ὀλίγων ἀκόμη δεκαετηρίδων θὰ ἦσαν πολὺν περισσότερα, διότι ὁ Γεώργιος Φωκίτης γράφων κατὰ τὸ 1902 («Ἀθηνᾶ» τόμ. 14 σελ. 359) ἀναφέρει «κατὰ τὴν κορυφὴν τεύχος, ὅπερ ἐν τοῖς ἐπικινδύνοις μέρεσιν ἐνισχύετο διὰ πύργων, ὧν ἴχνη σφύζονται». Καὶ ταῦτα, κατὰ τὰς πληροφορίας, ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς οἰκοδομήσιμον ὕλικόν.

Τὰ εὐρήματα εἰς τὰς κλιτῆς τοῦ λόφου ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι πολυάριθμα.

Δοκιμαστικὴν ἔρευναν ἐπεχειρήσαμεν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ λόφου, ὅπου ἀπὸ τοῦ μέσου περιπτου τοῦ ὕψους αὐτοῦ μέχρι τῆς κορυφῆς του ὑπάρχει τύμβος ἐκ φορητοῦ χώματος.

Κατὰ τὸ βόρειον μέρος τοῦ τύμβου ὁ Δημήτριος Γκιζελῆς, εἰς τὸν ὁποῖον, ἀνήκει ἡ περιοχὴ, μᾶς ἐδήλωσεν, ὅτι τὸ 1914 εὗρεν εἰς ἐλάχιστον βάθος ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν πενήκοντα ἀγγεῖα συσσωρευμένα ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως· διετηροῦντο εἰς ἀρίστην κατάστασιν, ἐλάχιστα δὲ μόνον ἐθραύσθησαν κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν καὶ ἐξ αὐτῶν προέρχονται τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐθρισκόμενα ἀφθονα ὄστρακα.

Τὸ πλῆθος τῶν θραυσμάτων, τὰ ὁποῖα ἀνεύρομεν, βεβαίωσι τὴν πληροφορίαν τοῦ Γκιζελῆ, ὅτι τὰ ἀγγεῖα ἦσαν πολυάριθμα.

Τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν ἔχουν μαῦρον γάνωμα καὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βάσεις καὶ λαβαὶ κυλίκων. Ἄλλα εἶναι θραύσματα κοιλίας ἀγγείων μὲ ἀυλακώσεις. Ἡ χρονολόγησις των δὲν εἶναι εὐκόλος — τὸ μέγεθός των εἶναι μικρότατον — δυνάμεθα ὁμῶς νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἶναι ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς ἴσως δὲ καὶ τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰῶνος.

Ἡ συσσώρευσις τόσων ἀγγείων ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως ἀποδεικνύει ἀσφαλῶς, ὅτι ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἡ τοῦ τύμβου ὑπῆρχεν ἱερὸν ἀκμάζον τοῦλάχιστον ἀπὸ τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰῶνος.

Τὴν ὑπαρξιν προϊστορικοῦ συνοικισμοῦ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἐπεβεβαίωσαν τὰ ὀλίγα εὐρήματα τῶν δύο τάφων, αἱ ὁποῖαι ἠνοίχθησαν ἐπὶ τοῦ ἄνω τύμβου.

Ἡ σκαφὴ τῶν τάφων ἤρχισεν ἀπὸ τῆς περιφερείας πρὸς τὸ κέντρον τοῦ τύμβου εἰς μῆκος 5 - 6 μέτρων, πλάτος 2 μέτρων καὶ βάθος 3 περίπου μέτρων.

Τὰ χρώματα τῆς ἄνω ἐπιχώσεως, βάθους ἑνὸς καὶ ἡμίσεος περίπου μέτρου, ἦσαν τεταραγμένα καὶ περιεῖχον ἀναμίξ τεμάχια κοινῶν κεράμων καὶ μικρὰ ἀπολεπίσματα ὀψιανοῦ. Ἡ δευτέρα ἐπίχωσις περιεῖχε θραύσματα χειροποιήτων χονδροειδῶν κοινῆς χρήσεως προϊστορικῶν ἀγγείων. Μεταξὺ αὐτῶν εὐρέθησαν ἀρκετὰ τεμάχια ὀψιανοῦ καὶ ὀλίγα ὄστρακα μὲ ἐρυθρὸν γάνωμα ἄνευ ἄλλης διακοσμῆσεως. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι πρωτοελλαδικά. (Εἰς τὴν ἐγγὺς περιφέρειαν — παρὰ τὸ χωρίον Κατακαλοῦ — ἔχει εὐρεθῆ θολωτὸς μυκηναϊκὸς τάφος (βλ. Γ. Παπαβασιλείου « Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων » 1910, σελ. 39).

Ἐξαντληθεῖσης τῆς πιστώσεως διεκόψαμεν τὴν ἀνασκαφὴν μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι μελλοντικῆ ἔρευνα θὰ ἀποδώσῃ ὄχι μόνον περισσότερα εὐρήματα, ἀλλὰ καὶ θὰ συμβάλῃ κατὰ πολὺ εἰς τὴν κατανόησιν τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς ἐν Εὐβοίᾳ, διὰ τὴν ὁποῖαν ἐλαχίστας μόνον ἐξηκριβωμένας πληροφορίας ἔχομεν.

3. Τάφοι εἰς τὰς θέσεις « Σαρρῆ » καὶ « Ἀντηρες » :

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν μας εἰς τὴν θέσιν Ἰτέα, εὐρέθησαν τυχαίως ὑπὸ τῶν καλλιεργούντων χωρικῶν τάφοι εἰς δύο ἄλλας θέσεις τῆς περιοχῆς τοῦ Αὐλώναριου. Εἶναι σημαντικοὶ καὶ ἐκθέτομεν εὐθὺς κατωτέρω, διότι συμβάλλουν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἐν τῇ περιφερείᾳ οἰκίσεως.

Ὁ πρῶτος εὐρέθη εἰς τὴν θέσιν Σαρρῆ, κειμένην ἀπέναντι καὶ πρὸς Ν τοῦ λόφου Παληοκαστρί, εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων μέτρων ἀπὸ τῶν ἐρειπίων τοῦ ἐκκλησιδίου τῆς Ἁγίας Μαρίνης (εἰκ. 2). Ἐν τῇ πληροφορίᾳ μετέβημεν ἀμέσως ἐπὶ τόπου· δυστυχῶς ὁ τάφος εἶχε καταστραφῆ ὡς εὐρισκόμενος πολὺ πλησίον τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ ἀγγεῖα εἶχον συντριβῆ ὑπὸ τοῦ ἀρότρου. Ἐκ τῶν θραυσμάτων, τὰ ὁποῖα κατέστη δυνατόν νὰ περισυλλέξωμεν, συνεκολλήθησαν δύο σχεδὸν ἀκέραια ἀγγεῖα (εἰκ. 9) γεωμετρικῆς ἐποχῆς, ὧς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τοῦ σχήματος. Τὸ ἐν εἶναι ποτήριον μὲ κάθετον, πλατεῖαν λαβὴν καὶ ἔφερε γραπτὸν διάκοσμον — ἴχνη ὀριζοντίων γραμμῶν καστανοῦ χρώματος σφύζονται ἐπὶ τῆς λαβῆς — ὁ ὁποῖος κατέστη προφανῶς ἐξίτηλος (πρόχειρον παράδειγμα ὁμοίου ἀγγείου βλ. ἐν ΠΑΕ 1934, σελ. 37 εἰκ. 11). Πηλὸς ἐρυθροκίτρινος μετὰ μαρμαρυγῶν ὕψ. 0,11 μ. Τὸ ἄλλο εἶναι μελαμβραφές καὶ ἔχει σχῆμα σκύφου· παρὰ τὸ χεῖλος φέρει μαστοειδῆ ἀπόφυσιν· ἐπιτόλαιον γάνωμα, ὕψ. 0,09 μ. διαμ. 0,11. Τὸ σύνολον τοῦ περιεχομένου εἰς τὸν τάφον ἀγγείων ἦτο μεγαλύτερον. Δυστυχῶς τὰ χρώματα εἶχον πολὺ μετακινηθῆ καὶ τὰ ἀγγεῖα καταθρυμματισθῆ, ὥστε ἡ περισυλλογὴ τῶν ἦτο ἀδύνατος. Τὸ νεκροταφεῖον φαίνεται ὅτι εἶναι ἀρκετὰ ἐκτεταμένον, διότι οἱ χωρικοὶ ἀνακαλύπτουν κατὰ καιροὺς τάφους εἰς σχετικῶς μεγάλῃν ἀκτῖνα ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου. Μελλοντικῆ ἔρευνα δύναται νὰ δώσῃ θετικώτερα ἀποτελέσματα.

Ὁ ἄλλος τάφος εὐρέθη εἰς τὴν θέσιν Ἐντηρες (*εἰκ. 2*), ὅπως καλεῖται τὸ ἕψωμα ἀπέναντι τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ἔχει εὐρέθῃ πρὸ ἐτῶν μιὰ ἀγωνιστικὴ ἐπιγραφή καὶ ἡ ἐπιθυμία στήλη μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν, Δημοστράτη (βλ. IG XII 9 ὑπ' ἀριθ. 93 καὶ 126). Ὁ τάφος εὐρέθη ἐντὸς τοῦ κτήματος τοῦ Δημ. Α. Γκιζελῆ καὶ, κατὰ τὰς πληροφορίας του, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ σημείου εἰς ὃ εὐρέθη ἡ ἄνω ἐπιθυμία στήλη· ἐκαλύπτετο μετὰ μεγάλας πηλίνας πλάκας, αἱ ὁποῖαι εἶχον τεθῆ μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας, οὐδὲν ὅμως ἀπολύτως κτέρισμα εὐρέθη ἐντὸς αὐτοῦ. Προφανῶς ἦτο βυζαντινῶν χρόνων.

Εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἐπίσης ἔχουν εὐρέθῃ μεγάλοι μαρμαρίνοι σαρκοφάγοι, τὰς ὁποίας οἱ εὐρόντες μετέφερον εἰς τὰς οἰκίας των καὶ χρησιμοποιοῦν δι' ἀποθήκευσιν ἐλαίου. Ἦδυνήθημεν νὰ ἴδωμεν δύο ἐξ αὐτῶν· εἶναι λίαν ἐπιμήκεις καὶ δὲν ἔχουν οὐδεμίαν διακόσμησιν (ἡ ἔξωτερικὴ των ἐπιφάνεια εἶναι ἀκατέργαστος).

Ταμύναι - Οἰχαλία.

Ἐπισκοποῦντες τὸ σύνολον τοῦ τόπου καὶ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὰ εὐρήματα, δυνάμεθα νὰ προβῶμεν εἰς τὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα.

Ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς εὐρέσεως εἰς τὴν θέσιν Ἰτέα πολλῶν ἀγωνιστικῶν ἐπιγραφῶν (βλ. ἀνωτέρω σελ. 1) εἰκάζομεν, ὅτι ὁ ναὸς τοῦ ὁποίου τὰ λείψανα ἀνεύρομεν ἀνήκει εἰς τὸν Ἄπόλλωνα, ἐφ' ὅσον βεβαίως δεχόμεθα, ὅτι καὶ οἱ οἰκοδομήσαντες τὸ παλαιοχριστιανικὸν συγκρότημα παρέλαβον τὸ ὕλικόν των ἐκ τοῦ αὐτοῦ σημείου.

Εἶναι γνωστὸν (Στράβων 447), ὅτι ἡ παρὰ τὴν Ἐρετριαν πόλιν Ταμύναι ἦτο ἱερὰ τοῦ Ἄπόλλωνος· ὡς δὲ συνάγεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς IG XII 9, 91, ἀναφερούσης «ἐγκώμιον Ἄπόλλωνος», πρὸς τιμὴν του ἐτελοῦντο αἱ ἑορταὶ τὰ καλούμενα Ταμύνεια (πρβ. Nilsson Griech. Feste 176 καὶ σημ. 3).

Ποῦ ἔκειντο αἱ Ταμύναι; Τὰ εὐρήματα μᾶς πείθουν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἀνεσκάψαμεν.

Μεταξὺ Ἀλιβερίου καὶ Αὐλωναρίου τοποθετεῖ τὰς Ταμύνας ὁ W. Wallace εἰς τὴν ἐσχάτως δημοσιευθεῖσαν μελέτην του (Hesperia vol. XVI N° 2 1942 σελ. 143). Ἄγνοῶν εἰσέτι τὰ ἀκριβῆ ἀποτελέσματα τῆς ἀνασκαφῆς καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα αὐτὸ κατόπιν μελέτης τῆς ἐπιγραφῆς IG XII 9, 241, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας προβαίνει εἰς τὴν τοποθέτησιν τῶν δῆμων τῆς Ἐρετρίας.

Συμπληροῦντες τὴν γνώμην ταύτην προσθέτομεν, ὅτι μετὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἡμετέρας ἀνασκαφῆς, αἱ Ταμύναι θὰ πρέπη ἴσως νὰ τοποθετηθοῦν ἔτι πλησιέστερον τοῦ Αὐλωναρίου.

Ἐάν μελλοντικὴ ἔρευνα ἀποδείξῃ βάσιμον τὴν εἰκασίαν μας περὶ τῆς

θέσεως τῶν Ταμνῶν, τότε καὶ ἡ θέσις τῆς Οἰχαλίας ἐπὶ τοῦ λόφου Παληοκαστρὶ εἶναι περισσότερον πιθανή.

Κατὰ τὸν Ὅμηρον ὁ Εὐρυτος — βασιλεὺς τῆς αἰπεινῆς καὶ ὑψιπύργου Οἰχαλίας — ἀπέθανε βληθεὶς ἀπὸ τὰ βέλη τοῦ Ἄπόλλωνος, διότι ἐτόλμησε νὰ τὸν προκαλέσῃ εἰς τὸ τόξον· « χολωσάμενος γὰρ Ἄπόλλων ἔκτανεν, οὐνεκα μιν προκαλιζέτο τοξάζεσθαι » (Ὀδυσ. 8,226 κ.έ.). Ὡστε δὲν εἶναι ἀπίθανον, ὅτι τὰ Ταμύνεια, ὅπως καὶ τὰ ἐν Δελφοῖς τελούμενα Σεπτήρια, ἦσαν ἀγῶνες πρὸς ἀνάμνησιν τῆς νίκης ταύτης τοῦ θεοῦ. Ἐτελοῦντο δὲ εἰς τὰς Ταμύνας, τὴν ἀκμάζουσαν πόλιν κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, ἀφοῦ τῆς γείτονος Οἰχαλίας ἐσφίζοντο πλέον μόνον λείψανα, ὡς ἀναφέρει ὁ Στράβων (ἔ.ἀ.).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων πορισμάτων γίνεται φανερόν, ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ συστηματικὴ πλέον ἐξερεύνησις τοῦ τόπου, τοῦ ὁποίου ἤδη ἀρκετὰ σημεῖα προσδιορίσαμεν. Ἐλπίζομεν δέ, ὅτι ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία θὰ παράσχῃ ἡμῖν καὶ πάλιν τὰ μέσα πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς ἐρεύνης, ἡ ὁποία θὰ συμβάλῃ νὰ γνωρίσωμεν ἐν τμῆμα τῆς Εὐβοίας, διὰ τὴν ὁποίαν γενικῶς αἱ μέχρι τοῦδε γνώσεις μας εἶναι πολὺ πενιχραί.

ΙΩΑΝΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ — ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΥΛΟΣ